

वक्राङ्कित इति 2
I इति ¼ SPNde½
द्वितीय 022
Sanskrit (Elective)

अवधि: होरात्रयम्
समय : तीन घण्टे
Time : 3 Hours

पूर्णाङ्कः 100
पूर्णाङ्कः 100
Maximum Marks : 100

सूचना

I इति ¼ SPNde½
I इति ¼ SPNde½
Answers should be written in Sanskrit only.

mùkj kf. k i Fkd- nùkk; ke- mùkj i fLrdk; ke- , o y[kuh; kfuA
I Hkh mùkj vyx nh xbz mùkj i fLrdk ea gh fy [kA
Answers should be written in the separately provided answer-sheet only.

vfLeu- i' ui =s pRokj% [k. Mk% I fUrA
bl i' u i = ea pkj [k. M gA

There are four sections in this question paper.

15 वङ्काः

[k. M% d vi fBrkd k&vock/kue-
section A (Unseen Reading comprehension)

[k. M% [k jpukRedy[kue-
Section B (Writing Skill)

15 वङ्काः

[k. M% x i fBrkd k&vock/kue} I इति ¼ SPNde½; L; p i fjp; %
Section C Reading comprehension

40\$10 वङ्काः

[k. M% ?k NUnks y[kjk%
Section D (Meters and figures of speech)

20 वङ्काः

[k.M% d Section A
vi fBrk&k & vock'skue~
¼vi fBrk&k & vock'sku½

Unseen Reading Comprehension

5+10=15

- 1 v/k'syf[kre- vuŕNn}; a i fBrOk i'zuku- I ðÑrsu mÙkjr
v/k'syf[kr nksuka vuŕNnka dks i <dj i'zuka ds mÙkj I ðÑr ea fy[k&A
Read the following two passages and answer the questions in Sanskrit

d i fke% vuŕNn%

एकदा सायङ्काले छाया मनुष्यम् अपृच्छत्, “अये! “कथं त्वम् आकारे तथैव तिष्ठसि, पश्य अहं तु प्रतिक्षणं सुदीर्घा भवामि इति।” मनुष्यः अवदत्, सत्यम् उक्तम्। भगिनि! सत्ये असत्ये वास्तविके काल्पनिके एष एव भेदः। सत्यं यथावत् तिष्ठति असत्यं यथासमयं प्रतिक्षणं परिवर्तते। यः सत्यं वदति, सः निर्भयो भूत्वा तदेव वक्ति, असत्यवादी क्षणे क्षणे स्वकथने परिवर्तनं करोति। तेन मनः उद्विग्नं भवति। अतः उच्यते—सत्ये धर्मः प्रतिष्ठितः।

i'z uk%

- I- ,dinsu mÙkjr
,d 'k'n ea mÙkj nhft, A

Answer in one word only.

(1½×2=1)

- (i) कः क्षणे क्षणे परिवर्तितं कथनं वदति?
(ii) धर्मः कुत्र प्रतिष्ठितः?

- II- i wkbkD; su mÙkjr
i wkbkD; ea mÙkj nhft, A

Answer in a complete sentence

(1×2=2)

सत्ये असत्ये कः भेदः?

- III- ; Fkkfun'ke- mÙkjr
; Fkkfun'k mÙkj nhft, A

Do as directed.

(½×4=2)

- (i) भगिनि! इति सम्बोधनं कस्यै प्रयुक्तम्?
(ii) 'वास्तविके' इत्यस्य किं विलोमपदमत्र प्रयुक्तम्?
(iii) समयानुसारम् इति अर्थे किं पदमत्र प्रयुक्तम्?
(iv) 'अपृच्छत्' इति क्रियापदस्य कर्तृपदं किम्?

[k- f}rh; % vuqNn%

(10)

एकः भवननिर्माता बहूनि वर्षाणि सर्वकारीयभवनानां निर्माणम् अकरोत् । सेवानिवृत्तिसमयः आगतः । तस्य स्वामी अवदत्, "एकम् अन्यं गृहनिर्माणं करोतु भवान् । एतत् एव अन्तिमं कार्यम् इति । सोऽचिन्तयत् अहं तु षण्मासानन्तरं सेवानिवृत्तः भविष्यामि । अतः स निर्माणे निकृष्टतरां सामग्रीं योजितवान् । काष्ठमपि निम्नश्रेण्याः आसीत् । बालुकायाः अधिकाधिकं प्रयोगम् अकरोत् । उपरि प्रदर्शनार्थं सुन्दरं लेपनम् कारितवान् ।

तस्य मनसि विचारः उद्भूतः, "यदि भवनं वर्षान्तरे एव पतति? पुनः दुष्टभावना प्रबला अभवत् । तेन मम का हानिः? अहं तु सेवानिवृत्तः तावत् भविष्यामि इति । कार्यं समाप्य स भवननिर्माता स्वामिनम् उपगम्य भवनकुञ्जिकां समर्पितवान् । प्रहृष्टः स्वामी अवदत्," इदं गृहं तु, त्वदीयम् एव । सेवानिवृत्तिकाले इदम् एव तव मानधनम् । भवननिर्माता आकाशात् पतितः इव पश्चात्तापेन शिरः अताडयत् ।

अतः अस्माभिः पूर्णकर्तव्यनिष्ठया कार्यं करणीयम्, तेन एव राष्ट्रस्य प्रगतिः भविष्यति । यथा कर्म तथा फलम् ।

izuk%

I. ,dins mUkj r

,d 'kCn ea mUkj nhft ,A

Answer in one word only

(1/2×4=2)

- भवननिर्माता भवननिर्माणे कीदृशीं सामग्रीं योजितवान्?
- कार्यं समाप्य भवननिर्माता कम् उपागच्छत्?
- भवननिर्माता बहूनि वर्षाणि केषां निर्माणम् अकरोत्?
- उपरि प्रदर्शनार्थं भवननिर्माता कीदृशं लेपनं कारितवान्?

II. iwkbkD; u mUkj r

iwkbkD; ea mUkj nhft ,A

Answer in a complete sentence

(2)

- भवनस्य पूर्णतां ज्ञात्वा स्वामी भवन-निर्मातारं किम् अवदत्?
- भवननिर्माता किमर्थं शिरः अताडयत्?

III. ; Fkkfunʒ ke~ mUkj r

; Fkk funʒ k mUkj nhft ,A

Do as directed

(4)

- 'करोतु' इति क्रियापदस्य कर्ता कः?
- 'अधिकाधिकम्' इति पदं कस्य विशेषणम्?
- 'प्रकटितः' इति स्थाने किं पदम् अत्र प्रयुक्तम्?
- 'इदम्' इति सर्वनामपदं कस्मै प्रयुक्तम्?

- IV. वल; वुणनल; Ñrs l epra 'kñkda fy[kr
bl vüÑn ds fy, l epra 'kñkd fyf[k, A
Write a suitable title for this paragraph.

(2)

[k.M% [k (Section B)
jpukRedy[kue~ 15
jpukRedy[ku
Writing Skill

- 2- v/kkfyf[krka: i j[kka i fBRok dFkka i qmÜkj i qLrdk; kan'kokD; Skqfy [kr
fuEufyf[kr : i j[kk dks i <dj dgkuh dks i qmÜkj i qLrdk eanl okD; ka
eafyf[k, A

Read the following outline and rewrite the story in answer-copy in ten sentences only.

(1×10=10)

स्वामी रामतीर्थ: – अमेरिकादेशेप्रवचनं, एका अमेरिकन- महिला, आभूषणानां स्वामिनः
चरणयोः स्थापनं, रुदनं, पुत्रः मृतः, जीवितं करोतु, प्रार्थना, त्वम् योगी, कर्तुं सक्षमः, आम्
कर्तुं सक्षमः, बहुमूल्यं दातव्यम्, ददामि। पश्य तं निर्धनं नीग्रोबालकम्। तं नीत्वा पुत्रवत्
पालय। महिला-दुष्करम् एतत्, स्वामी-तव प्रश्नः अपि तथैव। महिला तं बालकं गृहं
नयति, पुत्रवत्, भारतीयसंस्कृत्याः सन्देशः, वसुधैव कुटुम्बकम्।

- 3- iñ.kk; ke~ jk=kS xxuL; l kñn; ð- bfr fo"k; e- vf/kÑR; i nÜk' kCnkuka
l gk; r; k i j[k okD; kfu fyf[kr
iñ.kk dh jkf= ea ^vkd'k dk l kñn; ð fo"k; ij fn, x, 'kCnka dh
l gk; rk l s i k p okD; fyf[k, A

Write five sentences on the beauty of sky at full moon night with the help of given words.

(1×5=5)

e=ttkk

पूर्णः चन्द्रः, सर्वत्र अमृतवर्षणम्, असंख्यानि तारकाणि, ध्रुवतारकं तीव्रप्रकाशपूर्णम्,
सप्तर्षिमण्डलम्, तारकाणि पुष्पाणि इव, चन्द्रः अमृतकलशः इव, चन्द्रस्य किरणाः
शीतलाः, केचन जनाः नौकाविहारं, गगनस्य सौन्दर्यं पश्यन्ति, सर्वत्र शान्तिः, विकसन्ति,
विराजन्ते, द्योतन्ते, प्राचीनकाले कौमुदीमहोत्सवस्य आयोजनम्। मेघानाम् आच्छादनात्
दृश्यं, सर्वत्र कृष्णाः मेघाः

[k.M% x (Section C)

i fBr&vock/kue~ , oa l ãÑr l kfgR; L; i fjp; %
Text Book Comprehension and Introduction to
History of Sanskrit Literature

50

15

- 5- v/kksyf [kra x | k'ka i | kãkã ukV; k'ka p i fB Rok rnk/kfj rku- i'zuku-
mũkj i fLrdk; ke- mũkj r
fuEufyf [kr x | kãkã i | kãkã rFkk ukV; kãkã dks i <dj i'zuka ds mũkj nhft, A
Read the following extracts from prose, poetry and drama and answer the questions

- v- x | kãkã (5)

एवं सकलगुणनिवासः स विक्रमो राजा एकदा मनस्यचिन्तयत् अहो असारोऽयं संसारः,
कदा कस्य किं भविष्यति इति न ज्ञायते। यत् च उपार्जितानां वित्तं तदपि दानभोगैर्विना
सफलं न भवति। तथा चोक्तम्

उपार्जितानां वित्तानां त्याग एव हि रक्षणम्।
तटाकोदरसंस्थानां परीवाह इवाम्भसाम्।।

i'z uk%

- I ,dinsũ mũkj r
,d 'kãn ea mũkj nhft, A (½×2=1)
Answer in one word only

- (i) उपार्जितानां वित्तानां कः रक्षकः?
(ii) अयं संसारः कीदृशः?

- II i wkbkD; ũ mũkj r
i wkbkD; ea mũkj nhft, A (1×2=2)
Answer in a complete sentence

- (i) वित्तं कैः विना सफलं न भवति?
(ii) तडागे स्थितानां जलानां रक्षकः कः?

- III ; Fkkfunã ke- mũkj r (½×4=2)
; Fkkfunã k mũkj nhft, A
Do as directed

- (i) सकलगुणनिवासः इति पदं कस्य विशेषणम्?
(ii) अचिन्तयत् इति पदस्य किं कर्तृपदम्?
(iii) 'जलानाम्' इत्यर्थे किं पदमत्र प्रयुक्तम्?
(iv) परीवाह इवाम्भसाम् इति वाक्यांशे किम् अव्ययपदम्?

vk- i | kd k%

विपदि धैर्यमथाभ्युदये क्षमा,
सदसि वाक्पटुता युधि विक्रमः ।
यशसि चाभिरुचिर्व्यसनं श्रुतौ,
प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम् ॥

i t uk%

I , di nsu mUkj r (1/2×2=1)

, d 'kCn ea mUkj nhft , A

Answer in one word only

- (i) सभायां किम् अपेक्षितम्?
(ii) महात्मनाम् अभिरुचिः कस्मिन् भवति?

II i wkbkD; su mUkj r

i wkbkD; ea mUkj nhft , A

Answer in a complete sentence

(1×2=2)

महात्मनां विपत्तौ अभिवृद्धौ च किं किं प्रकृतिसिद्धं भवति?

III ; Fkkfunz ka d#r

funz kkuq kj dhft , A

Do as directed

(1/2×4=2)

- (i) 'वेदे' इति स्थाने किं पदमत्र प्रयुक्तम्?
(ii) प्रथमपंक्त्यां किम् अव्ययपदम्?
(iii) 'दुरात्मनाम्' इति पदस्य किं विलोमपदमत्र प्रयुक्तम्?
(iv) 'युद्धे' इति अर्थे किं पदमत्र प्रयुक्तम्?

IV ukV; kd k%

लवः (प्रविश्य, स्वगतम्) अविज्ञातवयः क्रमौचित्यात् पूज्यापि सतः कथमभिवादयिष्ये (विचिन्त्य)
अयं पुनरविरुद्धप्रकार इति वृद्धेभ्यः श्रूयते। (सविनयमपुसृत्य) एष वो लवस्य शिरसा
प्रणामपर्यायः ।

अरुन्धतीजनकौ कल्याणिन् । आयुष्मान् भूयाः ।

कौसल्या जात! चिरंजीव ।

अरुन्धती एहि वत्स! (लवमुत्सङ्गे गृहीत्वा आत्मगतम्) दिष्ट्या न केवलमुत्सङ्गशिचरान्मनोरथोऽपि
मे पूरितः ।

कौसल्या जात! इतोऽपि तावदेहि । (उत्सङ्गे गृहीत्वा) अहो, न केवलं मांसलोज्ज्वलेन देहबन्धेन,
कलहंसघोषघर्घरानुनादिना स्वरेण च रामभद्रम् अनुसरति ।

izuk%

I ,dinsu mUkj r
,d 'kCn ea mUkj nhft ,A
Answer in one word only

(1/2×2=1)

- (i) लवः स्वरेण कम् अनुसरति?
(ii) जात! चिरं जीव इति आशीर्वादं का प्रयच्छति?

II iwkbkD; su mUkj r
iwkbkD; ea mUkj nhft ,A
Answer in a complete sentence

(1×2=2)

- (i) लवम् उत्सङ्गे गृहीत्वा कस्याः मनोरथः पूरितः जातः?
(ii) लवः क्रमौचित्यम् अजानन् पूज्यान् सविनयम् उपसृत्य कथम् अभिवादयति?

III ; FkkfunZk d#r
; FkkfunZk dhft ,A
Do as directed

(1/2×4=2)

- (i) 'आत्मगतम्' इत्यस्य किं समानपदम् अस्मिन् नाट्यांशे प्रयुक्तम्?
(ii) 'मांसलोज्ज्वलेन' इति कस्य विशेषणम्?
(iii) जात! इति सम्बोधनं कस्मै प्रयुक्तम्?
(iv) 'अचिरात्' इति अस्य किं विलोमपदम् अत्र प्रयुक्तम्?

6- 'kCnkFkkZ- esy; r
'kCnka dk vFkks I s feyku dhft ,A
Match the words with their meanings

(1/2×4=2)

'kCnk%	vFkkZ%
अ निसर्गतः	(i) पात्राणि
आ अभिजातम्	(ii) वृद्धावस्था
इ भाजनानि	(iii) कुलीनम्
ई जरा	(iv) स्वभावतः

7- LFkyi nkfu vk/kR; izufuekZka d#r
LFky 'kCnka ij vk/kfjr izu fuekZk dhft ,A
Frame questions based on the bold-lettered words.

(1×4=4)

- (i) अथ i fFkO; k% विभागनिरूपणम् ।
(ii) सप्तग्रहाः Loxa परितो मेखलावत् परिभ्रमन्ति ।
(iii) एतेषां I Ir }hi kuka प्रत्येकमावेष्टनरूपाः सप्तसमुद्राः ।
(iv) i kJkf .kdkLrq सप्त द्वीपानि वदन्ति ।

8- v/kkfyf[kr; k% i | ; k% HkkokFkz; k% fj äLFkkui iÜka e=ttkknÜki n% d#r (3+3=6)
fuEufyf[kr nksuka i | ka ds HkkokFkka ea fj äLFkkuka dh iÜkz e=ttkk ea fn, x,
i nka l s dhft , A

Fill in the blanks in the following explanations of the two verses with the words given in the box.

I असूर्या नाम ते लोकाः अन्धेन तमसावृताः ।
ताँस्ते प्रेत्याभिगच्छन्ति ये के चात्महनो जनाः ॥

II तदेजति तन्नेजति, तद् दूरे तद्वन्तिके ।
तदन्तः सर्वलोकस्य, तद्धि बहिः प्रतिष्ठितः ॥

HkkokFkz%

I ये नराः (i).....हत्यां कुर्वन्ति, आत्मपतनस्य (ii).....अनुसरन्ति, ते (iii).....
उपरान्तम् (iv)-----परिपूर्णेषु (v)-----युक्तेषु लोकेषु (vi)-----
II सः चलति, सः न (i).....,सः (ii).....दूरे अपि अस्ति (iii).....अपि अस्ति,
स एव (iv).....सर्वस्य (v).....विद्यमानः अस्ति, सः अस्मात् जगतः (vi).....अपि अस्ति ।

e=ttkk

मार्गम्, आसुरीभावैः, चलति, अन्तः, आत्मनः, मृत्योः, इन्द्रियेभ्यः, अस्य,
बहिः अन्धकारेण, पतन्ति, समीपे,

9- v/kkfyf[kr; k% vlo; ; k% fj äLFkkukfu ij; r (1½+1½=3)
fuEufyf[kr vlo; ka ea fj äLFkkuka dh iÜkz dhft , A

Fill in the blanks in the following prose-order-renderings.

I तमध्वरे विश्वजिति क्षितीशं,
निःशेषविश्राणितकोषजातम्!,
उपात्तविद्यो गुरुदक्षिणार्थी,
कौत्सः प्रपेदे वरतन्तुशिष्यः ॥

vlo; % वरतन्तुशिष्यः कौत्सः (i)..... गुरुदक्षिणार्थी विश्वजिति (ii).....
निःशेषविश्राणितकोषजातं तं क्षितीशं (iii)..... ।

II सर्वत्र नो वार्तमवेहि राजन् ।
नाथे कुतस्त्वय्यशुभं प्रजानाम् ।
सूर्ये तपत्यावरणाय दृष्टेः
कल्पेत लोकस्य कथं तमिस्रा ॥

vlo; % राजन्! सर्वत्र नः वार्तम् (i)..... । त्वयि नाथे प्रजानाम् (ii).....कुतः?
सूर्ये तपति तमिस्रा लोकस्य (iii).....आवरणाय कथं कल्पेत ।

10v v/kkfyf[kr dk0; k;k y[kdkuka uke fyf[kr&
v/kkfy[kr dk0; ka ds y[kdkka ds uke fy[ka &

 myCBSEguide.com
A Complete guide for CBSE students (1×5=5)

Write the name of the authors of the following works :

- (i) गीता
- (ii) शिवराजविजयः
- (iii) पाषाणीकन्या
- (iv) प्रबन्ध मञ्जरी
- (v) प्रबन्धपारिजातः

vk v/kkfyf[kry[kdkuka , dL; , dL; dk0; L; uke fyf[kr& (1×5=5)
fuufyf[kr y[kdkka ds , d , d dk0; dk uke fyf[k, &

Write the name of one work of each of the following poets :

- (i) भर्तृहरिः
- (ii) भारविः
- (iii) भवभूतिः
- (iv) कालिदासः
- (v) बाणः

11 ; Fkkfunŝ ka d#r (2×5=10)
; Fkkfunŝ k dhft , A

Do as directed

I drī na fØ; ki na p fpuŕ (½×4=2)

- (i) क्षणे क्षणे हयस्य खुराश्चिक्कणपाषाणखण्डेषु प्रस्खलन्ति ।
- (ii) कलविङ्काश्चाटकैर-रुतैः परिपूर्णेषु नीडेषु प्रतिनिवर्तन्ते ।

II fo'kŝk.kfo'kŝ; i na fpuŕ (½×4=2)

- (i) अस्य किन्तोः कारणात् कस्मिन्नपि कार्ये सफलता न अस्ति ।
- (ii) अहं निश्चिन्तताया एकं निःश्वासम् अमुचम् ।

III jŝ[kkŝra l oŝkei na dLeŝ iz ꣳe\ (1×2=2)

- (i) तात चन्द्रापीड! अधीतसर्वशास्त्रस्य rs नाल्पमपि उपदेष्टव्यम् अस्ति ।

(ii) विशेषेण तु राज्ञाम् । विरला हि रसके-उपदेष्टारः ।

IV **i nÙk' kCn; k% I ekukFkZdi na fpur** (1×2=2)

(i) **fi li y% &** सर्वविधवितपिनाम् मध्यभागे स्थितः सुमहान् अश्वत्थदेवः वदति ।

(ii) **cÙkÙk' kÙr% &** श्वापदानां हिंसाकर्म किल जठरानलनिर्वाणमात्रप्रयोजकम् ।

V **d% da dFk; fr** 1/2×4=2

(i) मम दायित्वहस्तान्तरणपत्रकं सज्जीकुरु ।

(ii) भगवान् यीशुस्तव मङ्गलं वितनोतु ।।

[k. M% ?k

Section D

NUnks yÙkj k%

Meters and Figures of Speech

10+10=20

12 I- **i zuku~ mùkj r**

i zuka ds mùkj nhft , A

Answer the questions

(1×4=4)

(i) विप्रः इति पदे 'वि' वर्णः गुरुः अस्ति वा लघुः?

(ii) वसन्ततिलकाछन्दसि प्रथमः वर्णः गुरुः भवति वा लघुः?

(iii) अनुष्टुप् इति पदे कः गणः?

(iv) 'शिखरिणी' छन्दसि प्रतिचरणं कति वर्णाः?

II. **v/kÙfyf[kri fjHk"kk% ij; r**

(1×3=3)

fuEufyf[kr ifjHk"kk, i ijh dhft , A

Fill in the blanks in the following definitions.

(i) -----मालिनी भोगिलोकैः ।

(ii) सूर्याश्वैर्यदि.....शार्दूलविक्रीडितम् ।

(iii) अनन्तरोदीरितलक्ष्मभाजौ.....

III. **v/kÙfyf[krpj .k}; s fda NUn%**

(½×2=1)

fuEufyf[kr nks pj .kÙa ea dÙi k NUn gÙ

What is the meter in the following two charanas?

- (i) वर्णाश्रमाणां गुरवे स वर्णी,
(ii) विचक्षणः प्रस्तुतमाचक्षे ।।

IV. dL; fpndL; NUnl % mngj .ka fy[krA (2)
fdl h ,d NUn dk mngj.k fyf[k,A

Write an example of any one of the following meters.

शिखरिणी, वंशस्थ

13- I- vyङ्गjk.kke~ v/kkfyf[krk% i fjHkk"kk% ij; r (1×4=4)
vyङ्गjka dh fuEufyf[kr i fjHkk"kk,; ijh dhft ,A

Complete the following definitions of the figures of speech.

- (i)प्रकृतस्य परात्मना ।
(ii)अनेकार्थाभिधानैः..... ।
(iii) भवेदर्थान्तरन्यासो..... ।
(iv)अनुप्रासः ।

II- dL; fpndL; vyङ्गjL; mngj .ka fy[kr (1×3=3)
fdl h ,d vyङ्गj dk mngj.k fyf[k,

Write an example of any one of the following figures of speech

रूपकम्, यमकम्

III. v/kkfyf[kri fä"q ds vyङ्गjk% (1×3=3)
fuEufyf[kr i fä;ka ea dku dku I s vyङ्गkj g

Name the figures of speech in the following lines.

- (i) रमते न मरालस्य मानसं मानसं विना ।
(ii) शब्दार्थो सत्कविरिव द्वयं विद्वानपेक्षते ।।
(iii) यशसि चाभिरुचिर्व्यसनं श्रुतौ, प्रकृतिसिद्धमिदं हि महात्मनाम् ।।

वक्रविज्ञान-2
, परीक्षा-02
दशम (XII)
[क.म. 1/2]
विषय-वक्र

15

वक्र-02

क.म. 1/2; 022
 कुल-100

I दशम-वक्र

5

वक्र-02	विषय-वक्र	उत्तर	वक्र-02	वक्र-02	कुल-100
I	तथ्यबोध-परीक्षणम्	एकपदेन उत्तरम्	(i) असत्यवादी (ii) सत्ये	1/2 1/2	1
II	“	पूर्णवाक्येन उत्तरम्	सत्यं यथावत् तिष्ठति, असत्यं प्रतिक्षणं परिवर्तते	1 1	2
III	भाषिककार्यम्	लघूत्तरः	(i) छायायै (ii) काल्पनिके (iii) यथासमयम् (iv) छाया	1/2 1/2 1/2 1/2	2 5

II दशम-वक्र-80&100

10

I	तथ्यबोध-परीक्षणम्	एकपदेन उत्तरम्	I (i) निकृष्टतराम् (ii) स्वामिनम् (iii) सर्वकारीयभवनानाम् (iv) सुन्दरम्	1/2 1/2 1/2 1/2	2
II	“	पूर्णवाक्येन उत्तरम्	II (i) इदं भवनं तु त्वदीयमेव (ii) पश्चात्तापेन	1 1	2
III	भाषिककार्यम्	अतिलघूत्तरः	III (i) भवान् (ii) प्रयोगम् इत्यस्य/प्रयोगस्य (iii) उद्भूतः इति पदस्य (iv) भवनस्य/भवनम् इत्यस्य	1 1 1 1	4
IV	समुचितशीर्षकम्	लघूत्तरः	IV (i) कर्तव्यनिष्ठा (ii) यथा कर्म तथा फलम्	2	2
					10

[k.M% [k

jpukRedys[kdue~ 15

Øekkk:	mís ; e~	i7 ui dkj%	Vkk- I kkrk%foHkkx%	Vkk- foHkkx%
3.	रूपरेखां पठित्वा कथालेखनम् रूपरेखानुसारं दशवाक्यानि लेखनीयानि प्रतिवाक्यम् एकः अङ्कः	निबन्धात्मकः	1×10	10
4.	मञ्जूषाप्रदत्तशब्दैः दशवाक्यानां निर्माणम् प्रतिवाक्यम् एकः अङ्कः विषयः रात्रौ गगनस्य वर्णनम्	निबन्धात्मकः	1×10	10
				20

[k.M% x

i fBr&vockskue~ , oa l 1ÑrI kfgR; L; i fjp; %

40\$10

Text Book Comprehension

Øekkk:	mís ; e~	i7 ui dkj%	vi f{kr&mUkj kf . k	Vkk- I kkrk%foHkkx%	Vkk- foHkkx%
5. अ	गद्यांशः तथ्यबोध— परीक्षणम् भाषिककार्यम्	I एकपदेन उत्तरम्	(i) त्यागः (ii) असारः	½ ½	1
		II पूर्णवाक्येन उत्तरम्	(i) दानभोगैः (ii) परीवाहः	1 1	2
		III लघूत्तरः	(i) विक्रमस्य (ii) विक्रमः (iii) अम्भसाम् (iv) इव	½ ½ ½ ½	2
आ	पद्यांशः तथ्यबोध— परीक्षणम् भाषिककार्यम्	I एकपदेन उत्तरम्	(i) वाक् पटुता (ii) यशसि	½ ½	1
		II पूर्णवाक्येन उत्तरम्	(i) धैर्यम्, क्षमा	1+1	2
		III लघूत्तरः	(i) श्रुतौ (ii) अथ (iii) महात्मनाम् (iv) युधि	½ ½ ½ ½	2

Øekðk:	mís ; e~	iz uizdkj%	vi f{kr&mùkjf.k	Vðk- I ðkkrk%foHkkx%	Vðk- foHkkx%
b-I	ukV; kd k% तथ्यबोध- परीक्षणम्	एकपदेन	(i) रामभद्रम् (ii) कौसल्या	½ ½	1
		पूर्णवाक्येन	(i) अरुन्धत्या: (ii) एष वो लवस्य शिरसा प्रणामपर्यायः	1 1	2
		अतिलघूत्तरः	(i) स्वगतम् (ii) देहबन्धेन इत्यस्य (iii) लवाय (iv) चिरात्	½ ½ ½ ½	2
6.	शब्दार्थमेलनम्	अतिलघूत्तरः	अ + (iv) आ + (iii) इ + (i) ई + (ii)	½ ½ ½ ½	2
7.	प्रश्ननिर्माणम्	अतिलघूत्तरः	(i) कस्याः, (ii) कम् (iii) केषाम् (iv) के	1 1 1 1	4
8.	भावार्थपूर्तिः	I लघूत्तरः	(i) आत्मनः (ii) मार्गम् (iii) मृत्योः (iv) अन्धकारेण (v) आसुरभावैः (vi) पतन्ति	½ ½ ½ ½ ½ ½	3
		II लघूत्तरः	(i) चलति (ii) इन्द्रियेभ्यः (iii) समीपे (iv) आत्मनः (v) अन्तः (vi) बहिः	½ ½ ½ ½ ½ ½	3

Øelkk:	mís ; e~	i / ui zdkj %	vi f{kr&mùkj kf .k	Vkk- I kkrk%foHkkx%	Vkk- foHkkx%
9.	अन्वयपूर्ति:	लघूत्तर: I	(i) उपात्तविद्यः (ii) अध्वरे (iii) प्रपेदे	½ ½ ½	1½
		II	(i) अवेहि (ii) अशुभम् (iii) दृष्टे:	½ ½ ½	1½
10. अ			(i) वेदव्यासः (ii) अम्बिकादत्तव्यासः (iii) पाषाणीकन्या (iv) प्रबन्धमञ्जरी (v) श्रीमद् मधुरानाथ शास्त्री	1 1 1 1 1	
आ			(i) नीतिशतकम् (ii) किरातार्जुनीयम् (iii) उत्तररामचरितम् (iv) रघुवंशम् (v) हर्षचरितम्	1 1 1 1 1	5
11.	भाषिककार्य— परीक्षणम्	अतिलघूत्तर:	(i) कस्मिन् कार्ये (ii) एकं निःश्वासम्	1 1	2
	I कर्तृक्रिया— पदचयनम्		(i) चन्द्रापीडाय (ii) राज्ञाम् इति कृते	1 1	2
	II विशेषण— विशेष्यचयनम्		(i) अश्वत्थः (ii) जठरानलनिर्वाणम्	1 1	2
	III सर्वनामपद— प्रयोगः		(i) श्रीनायारः कार्यालयलिपिकम् (ii) सुश्रीमेरी—श्रीमायारम् (पत्रद्वारा)	1 1	2
	IV समानार्थक— पदचयनम्				
	V कः कं कथयति?				
					10 45

[k.M% ?k NUnks yङ्कij i fjp; %					
Øekङ्कः	míś ; e~	iʔ ui zkj%	vi f{kr&mÙkj kf . k	Vङ्क- I ङ्करk%foHkkx%	Vङ्क-
12. अ	स्वरविवेकः	लघुगुरुविभेदः	(i) गुरुः (ii) गुरुः (iii) यगणः (iv) सप्तदशवर्णाः	1 1 1 1	4
आ	परिभाषापूर्तिः	लघूत्तरः	(i) ननमयययुतेयम् (ii) मःसजौ सततगाः (iii) पादौ यदीयावुपजातयस्ताः	1 1 1	3
इ	छन्दसः		उपजातिः	1	1
ई	अभिज्ञानम्		कस्यचिदेकस्य अलङ्कारस्य		
	उदाहरणज्ञानम्		उदाहरणम्	2	2
13. अ.	परिभाषापूर्तिः	लघूत्तरः	(i) भवेत् सम्भावनोत्प्रेक्षा । (ii) श्लेषैः पदैः / श्लेष इष्यते (iii) अनुषक्तार्थान्तराभिधः (iv) वर्णसाम्यम् ।	1 1 1 1	10 4
आ	उदाहरणज्ञानम्	निबन्धात्मकम्	कस्यचिदेकस्य अलङ्कारस्य उदाहरणम्		3
5.	अलङ्कार- अभिज्ञानम्	लघूत्तरः	(i) यमकः (ii) उपमा (iii) अर्थान्तरन्यासः	1 1 1	3
				10	
				10+10=20	